

G7 Ülkelerinde Ticari Dışa Açıklık, Finansal Açıklık ve Ekonomik Büyüme İlişkisi

The Relationship Between Trade Openness, Financial Openness and Economic Growth in G7 Countries

Yusuf DEMİR *

ÖZ

Dışa açıklık, ticari ve finansal açıklık olarak incelenmektedir. Bir ülkenin ticari ve finansal olarak dışa açık olup olmaması, ülke içerisinde uyguladığı ekonomi politikalarının diğer ülkelerle ne derecede uyumlu olduğunu ölçmeye yarayan bir araçtır. Ülkelerin neden ticari ve finansal liberalizasyona ihtiyaç duydukları, ticari ve finansal açıklığın büyüme üzerine etkileri ile açıklanabilir. Bu çalışmanın amacı da, G7 ülkeleri olarak bilinen, Kanada, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri'ne ait, son 50 yılda, 1970-2020, ticari ve finansal açıklık göstergelerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin araştırılmasıdır. Panel veri analizi ile yapılan incelemeler sonucunda, ticari ve finansal dışa açıklığın ekonomik büyümede meydana gelen değişimleri açıkladıkları, ticari ve finansal dışa açıklıktaki bir artışın büyümede de bir artışa yol açtığı görülmüştür.

ANAHTAR KELİMELELER

Ticari Dışa Açıklık, Finansal Açıklık, Büyüme

ABSTRACT

Openness is examined as trade openness and financial openness. Whether a country is open to foreign markets in terms of trade and financial means that the government has a tool to measure to what extent the economic policies implemented within the country are compatible with other countries. Why countries need commercial and financial liberalization can be explained by the effects of trade and financial openness on growth. This study investigates the impact of commercial and financial openness indicators of Canada, Germany, France, England, Italy, Japan, and the United States of America, known as the G7 countries, on economic growth in the last 50 years (1970-2020). As a result of the analyzes made with panel data analysis, it is seen that trade and financial openness explained the changes in economic growth, and an increase in trade and financial openness led to the rise in growth.

KEYWORDS

Trade Openness, Financial Openness, Growth

	<i>Makale Geliş Tarihi / Submission Date</i> 08.01.2021	<i>Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance</i> 30.04.2021
<i>Atıf</i>	Demir, Y. (2021). G7 Ülkelerinde Ticari Dışa Açıklık, Finansal Açıklık ve Ekonomik Büyüme İlişkisi. <i>Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi</i> , 24 (1), 274-287.	

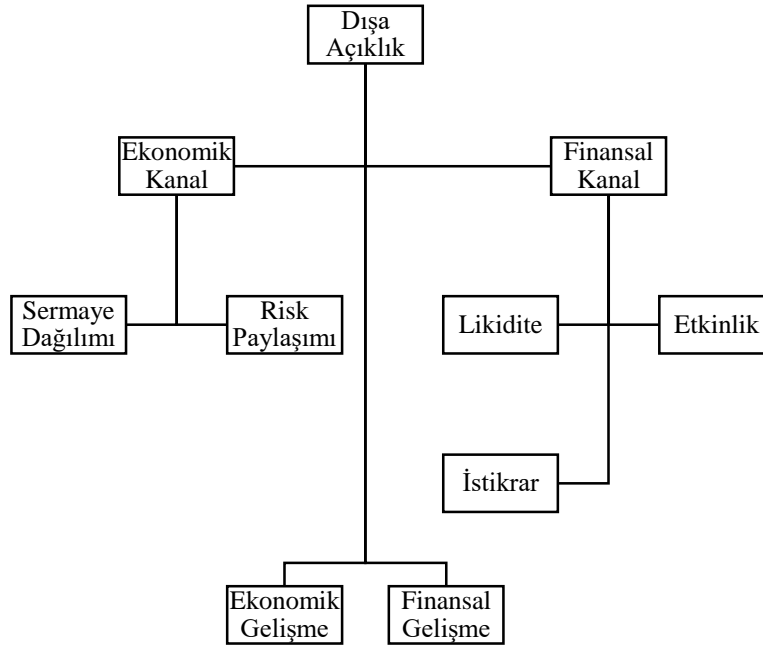
GİRİŞ

Küreselleşme, köken olarak, genel manada ekonomi ve dünyayı kapsayan, ekonomiyle alakalı bağlantılar olarak değerlendirilir ve ülkelerin ekonomik açıdan karşılıklı bağımlılıkları ile ilgilidir (Giddens, 2000:41-42). Bir ülkenin küreselleşme seviyesinin ve/veya ekonomik açıdan dünyaya entegrasyonunun belirlenmesinde, ticari ve finansal dışa açıklık göstergeleri baz alınır (Saçık, 2009:527). Şöyle ki, finansal ve ticari dışa açıklık, temel olarak bir ülkenin finansal ve/veya ticari serbestliğin seviyesini ölçmek için kullanılır. Finansal ve ticari açıklık; mal, hizmet, işgücü ve sermayenin ülkeler arasında engellerle, kısıtlamalarla yüz yüze gelmeden, serbest bir şekilde hareket edebilmesidir (Yapraklı 2007:68). Küreselleşmeyle beraber bir ülkenin dünyaya ne ölçüde entegre olduğunu, içeriye veya dışarıya yönelik ekonomi politikalarından hangisini daha çok uyguladığını belirlemek amacı ile dışa açıklık kavramı kullanılır. Dışa açık ekonomi politikası uygulamak, ticari ve finansal politikaları liberalize etmek ile mümkündür (Saçık, 2009:527). *Ticari dışa açıklık*, malların ve hizmetlerin ticaretindeki devlet kontrollerinin kaldırılmasıyla uluslararası serbest ticaretin sağlanabilmesini amaçlarken; *finansal dışa açıklık* ilk olarak yurt içi bankacılık ve diğer finansal araçlar üzerinde devletin müdahalesi ile kontrollerini kaldırmayı hedefleyen ve akabinde yurtiçi finansal piyasalar ile uluslararası piyasaların bütünleşmesini öngörür (Dağdelen, 2004:5-6).

Dışa açıklık ekonomik büyüme arasındaki ilişki, ekonomik ve finansal kanallar ile gerçekleşmektedir. Ticari dışa açıklık, ihracatı artırır, artan ihracat da ülkenin sahip olduğu dövizleri rezervlerini artırır. Öte taraftan, yurtiçinde üretilmeyen hammadde girdileri ve sermaye malı dış alımı yoluyla da milli gelirin artmasını sağlar. Bu da hem tasarruf-yatırım hem de dış ticaret açığı sorunu ortadan kaldırır. Ticari dışa açıklık, dünya ile bütünleşen ülkelerin mallarına ait oluşan talebi karşılayacak teknolojik gelişmeyi sağlamakta ve bu yolla da üretim imkânlarını artırmaktadır (Yapraklı, 2007:68-69).

Finansal açıklık ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki ise, genel kanı bakımından iki yönlüdür. *Birincisi*, öncülüğünü McKinnon (1973) ve Shaw (1973) tarafından birbirlerinden bağımsız olarak yapılan çalışmalara dayanan görüş olan finansal serbestleşme politikalarının ekonomik büyümeye olumlu etki yaptığınıdır. Finansal serbestleşme politikaları ile, ekonomide finansal araç çeşitliliği, tasarruf ve yatırımlar artırarak ekonominin büyümesine katkı sağlanır (Danışoğlu 2004:21). Derinliği yüksek olan finansal piyasalarda sabit sermaye yatırımları ve bunun sonucunda da ekonomik büyüme artar. Bu da riski düşük, karı yüksek yatırımların finansmanını kolaylaştırır ve verimliliği artırır, verimliliğin artması yüksek büyümeyi de beraberinde getirir. *İkincisi*, mali ve finansal açıdan yeterli derinliği bulunmayan gelişmekte olan ülkelerde finansal serbestleşmenin kontrolsüz bir şekilde uygulanması ekonomiyi krizlere daha açık hale getirir. Sermaye de, daha serbest hale gelen gelişmekte olan ülkelere daha yüksek kazançta kavuşacağından, yatırımcılar bu ülkelere yönelmektedir. Bu da finansal serbestleşmenin gelişmekte olan ülkelere kısa vadeli portföy yatırımı olarak döner. Ancak bu durum, mali ve finansal açıdan derinliği düşük ülkeleri, daha kırılgan yapar. Özellikle siyasi riskleri olan gelişmekte olan ülkelere ani ve büyük miktarda fon çıkışları finansal krizleri de beraberinde getirir (Korkmaz vd., 2010:2821-2822). Finansal açıklık ve ekonomik büyüme arasına, ekonomik dinamizmi artırması, ülkedeki rekabet yapısını iyileştirmesi, ülkeler arası teknoloji ve bilgi transferini kolaylaştırması ve dünya kaynak dağılımında optimizasyonu gerçekleştirme açısından olumlu sonuçları olsa da; ulusal ekonomi politikalarının sınırlandırılması, bebek sanayinin korunamaması ve tekelleşme tehlikesi ile ekonomik kırılganlığın artması gibi olumsuz sonuçlara da yol açabilmektedir (Özyıldız ve Dineri, 2020:33).

Şekil 1: Dışa Açıklık ile Ekonomik ve Finansal Gelişme Arasındaki İlişki



Kaynak: Lu, D. ve Liu, E. (2020). In Search of Currency Internationalisation: A Perspective from Financial Openness, Economic and Political Studies, 8(3), 314.

Finansal açıklık ve ekonomik büyüme ile ticari dışa açıklık ve ekonomik büyüme arasında, farklı görüşlere rağmen, ağır basan sonuç, bu değişkenler arasındaki etkileşim olumlu yöndedir; finansal açıklığın ve ticari dışa açıklığın ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkisi vardır. Bu etki Şekil 1’de gösterilmeye çalışılmıştır. Buna göre, dışa açıklık, ekonomik kanal ile sermaye dağılımı, risk paylaşımı ve finansal kanal ile ise likidite, etkinlik, istikrar üzerinden ekonomik ve finansal gelişmeye yol açmaktadır (Lu ve Liu, 2020:313). Bu çalışmanın kaygısı da, G7 ülkeleri olarak bilinen, Kanada, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri’ne ait, ticari dışa açıklık ve finansal açıklık açıklayıcı değişkenlerinin, son 50 yılda, 1970-2020, bu ülkelerin açıklanan değişkeni olan büyümeleri üzerinde etkili olup olmadıklarının araştırılmasıdır.

1. LİTERATÜR ÖZETİ

Ticari ve finansal açıklığın, ister ayrı ayrı ister birlikte, büyümeye olan etkilerini araştırmak amacı ile birçok çalışma yapılmıştır. Ticari dışa açıklık ile büyüme konusunu araştırmalar 1960’tan bu yana, finansal açıklık ve büyüme konusunu araştırmalar ise 1990’dan bu yana yoğunlaşsa da tam bir görüş birliğinden bahsetmek mümkün gözükmemektedir. Finansal ve ticari açıklık ile büyümeyi arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların bazılarının sonucu pozitif ilişkiyi gösterirken, diğer bazı çalışmaların sonuçları ise negatif ilişkiyi göstermektedir. Diğer, bazı çalışmalar ise finansal ve ticari dışa açıklık ile büyüme arasında ilişkili bulunamamıştır (Çeştepe vd., 2018:5-6).

Tablo 1: İlgili Literatür

Yazar/Yıl	Dönem	Ülke(ler)	Yöntem	Değişkenler	Sonuç
Ericsson ve Irandoust, 2001	1970-1997	Danimarka, Finlandiya, Norveç, İsveç	Lag-augmented Oto Regresyon	DYSY’ler ile ekonomik büyüme	İsveç için DYSY’lerden büyümeye doğru tek yönlü, Norveç için çift yönlü nedensellik varken, Finlandiya ve Danimarka için nedensellik yoktur.
Tornell, Westermann ve Martinez, 2004	1980- 1999	52 Ülke	Panel Regresyon Analizi	Finansal serbestleşme, kredi büyümesi, GSYH	Finansal serbestleşme, hem ticari serbestleşmeye hem de, finansal kırılabilirliğe sebep olur.

Lee ve Shin, 2008	1980-1999	58 ülke	Panel Veri Analizi	Serbestleşme ve ekonomik büyüme	Finansal serbestleşmenin büyüme üzerinde pozitif etkisi vardır
Bader ve Qarn, 2008	1960-2004	Cezayir, Mısır, İsrail, Fas, Suriye ve Tunus	Toda-Yamamoto nedensellik	Finansal kalkınma ile ekonomik büyüme	Genel olarak, finansal kalkınma ve ekonomik büyümeye, arasında çift yönlü nedensellik vardır
Chang, Kaltani ve Loayza, 2009	1960-2000	82 ülke	GMM	GSYH ve ticari açıklık	Ticari dışa açıklık büyümeyle ilişkilidir ve reformlar daha hızlı büyümeye yol açar
Gries ve Redlin, 2012	1970-2009	158 ülke	Panel eş-bütünleşme	Ticari açıklık ve GSYH	Ticari açıklık ile büyüme arasında uzun dönemde nedensellik çift yönlüdür
Chang ve Mendy, 2012	1980-2009	39 Afrika Ülkesi	Panel Regresyon Analizi	Ticari açıklık, yatırımlar ve GSYH	Ticari açıklık büyümeyi pozitif yönde etkiler.
Zeren ve Ari, 2013	1970-2011	G7 Ülkeleri	Panel Granger Nedensellik Testi	Ticari açıklık ve GSYH	Hem ticari açıklıktan büyümeye hem de büyümeden ticari açıklığa çift yönlü pozitif ilişki vardır
Bourdon, Mauel ve Vijil, 2013	1995-2009	157 Ülke	Dinamik Panel Analizi	Ticari açıklık ve GSYH	İhracat çeşitlendikçe ticari dışa açıklık ekonomik büyümeyi negatif yönde etkiler
Kennedy, 2013	2000-2010	34 ülke gelişmiş ülke	Panel Veri Analizi	GSYH ve finansal açıklık	Finansal açıklık ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilemektedir.
Dao, 2014	1980-2010	71 Ülke	Panel Veri Analizi	GSYH ve ticari açıklık	Ticari açıklık büyümeyi pozitif yönde etkiler.
Abbes ve vd., 2015	1980-2010	65 ülke	Panel nedensellik	Doğrudan sermaye yatırımları ve ekonomik büyüme	Sermaye yatırımlarından ekonomik büyümeye doğru bazı ülkelerde tek yönlü, bazılarında ise çift yönlü nedensellik vardır.
Idris, Yusop ve Habibullah, 2016	1977-2011	87 gelişmiş ülke	Dinamik Panel Analizi	GSYH ve ticari açıklık	Ticari dışa açıklık, ekonomik büyümeyi pozitif olarak etkiler
Silajdzic ve Mehic, 2017	1992-2014	AB geçiş ülkeleri	CCE	Ticari açıklık ve GSYH	Ticari dışa açıklık, büyümede teknoloji yoğun üretim yapan ülkeler için pozitifdir

2. VERİ SETİ, YÖNTEM VE BULGULAR

Ticari dışa açıklık ve finansal dışa açıklık ve büyüme arasındaki ilişkinin araştırıldığı bu çalışmada Aizenman (2008) ve Ümit (2016)'nın çalışmaları referans alınarak oluşturulan regresyon modeli şu şekildedir:

$$GDP_{it} = \beta_0 + \beta_1 TO_{it} + \beta_2 FO_{it} + U_{it} \quad (1)$$

Dünya Bankası veri tabanından elde edilen değerleri doğal logaritmaları alınarak (üssel artışlardan aritmetik artışlara dönüştürmek amacıyla) kullanılacak bu modeldeki değişkenler; GDP büyüme, TO, ticari dışa açıklık göstergesi [(ihracat + ithalat)/GDP*100] ve FO, finansal açıklık göstergesi [(net uluslararası sermaye girişi + net uluslararası sermaye çıkışı)/GDP*100] şeklindedir. G7 ülkeleri, Kanada, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri'ne ait, 1970-2020 dönemi için yıllık veriler üzerinden panel veri analizi yapılmaktadır. Tablo 1'de değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler gösterilmektedir.

Tablo 2: Değişkenlerin Tanımlayıcı İstatistikleri

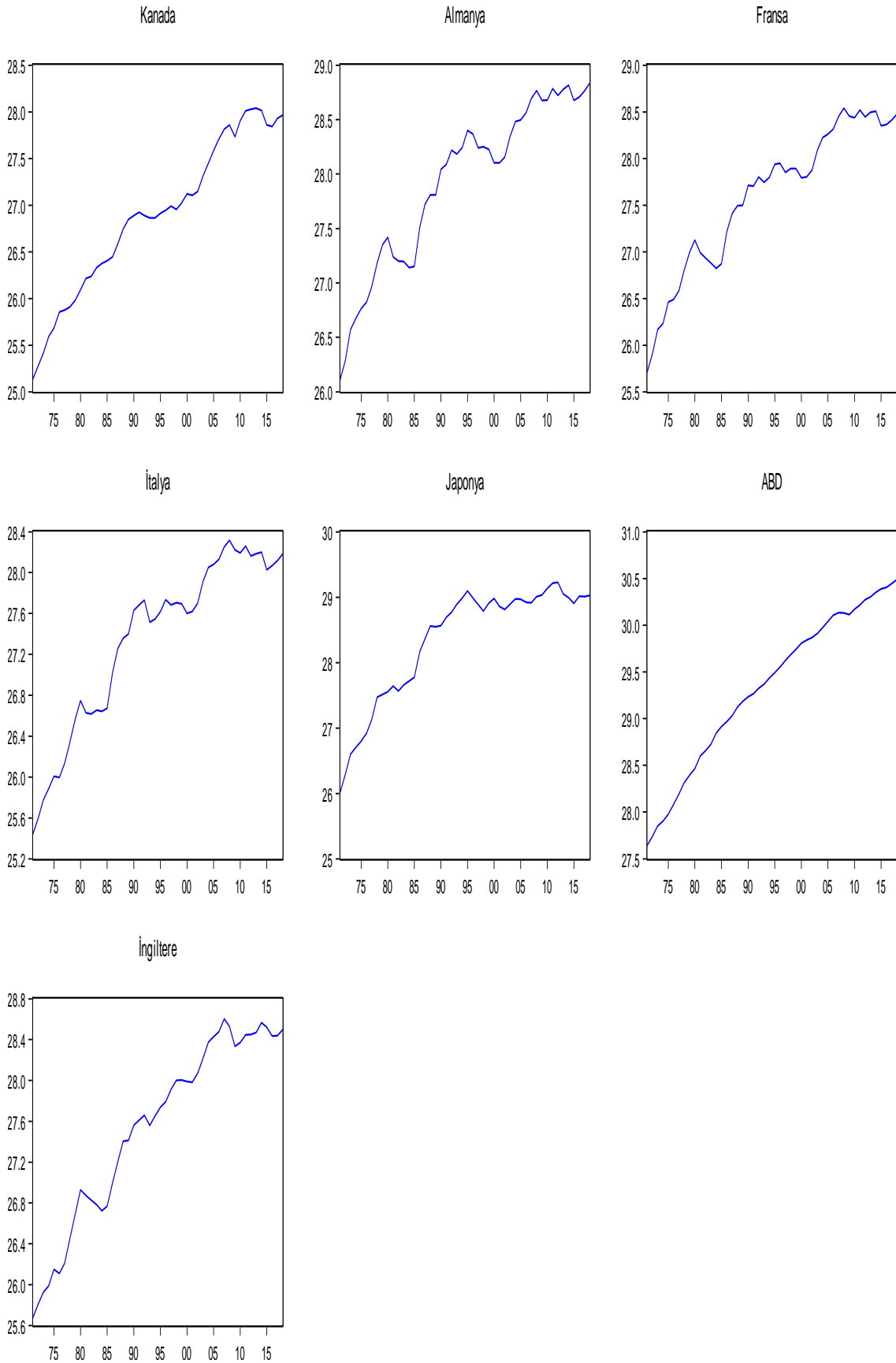
	Ortalama	Medyan	Maksimum	Minimum	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
GDP							
ABD	29.339	29.463	30.491	27.639	0.841	-0.457	2.030
Almanya	27.923	28.169	28.836	26.106	0.762	-0.660	2.309
Fransa	27.596	27.799	28.539	25.705	0.784	-0.652	2.407
İngiltere	27.532	27.699	28.604	25.671	0.893	-0.557	2.048
İtalya	27.345	27.625	28.314	25.439	0.833	-0.753	2.339
Japonya	28.342	28.831	29.225	26.010	0.886	-1.090	2.938
Kanada	26.888	26.918	28.039	25.135	0.827	-0.292	2.121
Tümü	27.852	27.907	30.491	25.135	1.108	-0.008	2.713
TO							
ABD	3.215	3.240	3.585	2.519	0.250	-0.707	3.406
Almanya	4.141	4.018	4.655	3.565	0.335	0.179	1.758
Fransa	4.016	3.999	4.344	3.595	0.185	-0.165	2.417
İngiltere	4.099	4.093	4.320	3.777	0.118	-0.282	3.561
İtalya	3.954	3.948	4.282	3.523	0.193	-0.117	2.248
Japonya	3.369	3.361	3.842	3.007	0.250	0.311	1.874
Kanada	4.280	4.296	4.633	3.895	0.191	-0.085	2.080
Tümü	3.868	3.968	4.655	2.519	0.440	-0.572	2.671
FO							
ABD	0.794	0.952	1.964	-0.996	0.780	-0.352	1.992
Almanya	0.832	0.568	3.072	-0.726	1.057	0.159	1.712
Fransa	1.061	1.300	2.906	-0.513	0.941	-0.052	1.848
İngiltere	1.758	1.633	3.462	-0.494	0.803	0.022	3.192
İtalya	0.148	0.140	2.303	-1.981	0.909	0.127	2.829
Japonya	0.021	0.053	1.705	-1.290	0.870	0.280	1.982
Kanada	1.574	1.530	2.953	-0.007	0.638	-0.024	2.584
Tümü	0.884	0.987	3.462	-1.981	1.050	-0.109	2.326

Tablo 1'e göre, G7 ülkeleri içerisinde incelenen dönemde en yüksek GDP ABD'de, en düşük ise Kanada'dadır. En yüksek ticari dış açıklık Almanya'da, en düşük ise, ABD'de, en yüksek finansal dış açıklık İngiltere'de, en düşük İtalya'dadır. Başka bir ifade ile en fazla dışa açık olan ülke ticari açıdan Almanya, finansal açıdan ise İngiltere olmuştur. Genellikle küçük standart sapma değeri, ortalamadan sapmaların küçük olduğunu göstermektedir. Tersini durumda yani büyük standart sapma söz konusu olduğunda ise, verilerin ortalamadan uzaklaştığı anlaşılmaktadır. GDP'de İngiltere, TO'da ve FO'da ise Almanya, en büyük standart sapmaya sahip olan ülkelerdir.

Şekil 2'de G7 ülkelerinin GDP'lerinin zaman yolu gösterilmiştir. Genel olarak bakıldığında bütün ülkelerin GDP'leri son 50 yılda belirgin şekilde artış göstermiştir. En istikrarlı artışı, ABD ve Kanada yaşamıştır. Avrupa ülkeleri olan Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya'nın dip ve zirve noktalarını yaşadıkları yıllar benzerlik göstermektedir. Bu bize, hem üretimin bollaşmasının hem de kıtlaşmasının ülkeler arasında bulaşıcı olduğunu, ülkelerin birbirlerini etkilediklerini göstermektedir. Şekil 3'te ticari dış açıklığının zaman yolu gösterilmiştir. Bu değişken bütün ülkelerde inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. Ülkelerin zirve ve dip yaptığı yıllar genelde örtüşmemektedir. En istikrarsız ülke olarak Japonya dikkat çekmektedir. Genel olarak incelenen dönemde ülkelerin ticari dış açıklıklarının, inişli çıkışlı olsa da, arttığını söyleyebiliriz. Şekil 4'te G7 ülkelerinin finansal dış açıklık değişkeninin zaman yolu gösterilmiştir. Bu değişken de ticari dış açıklık değişkeninde olduğu gibi bütün ülkelerde inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir; fakat keskin dip ve keskin zirve noktalar belirgindir.

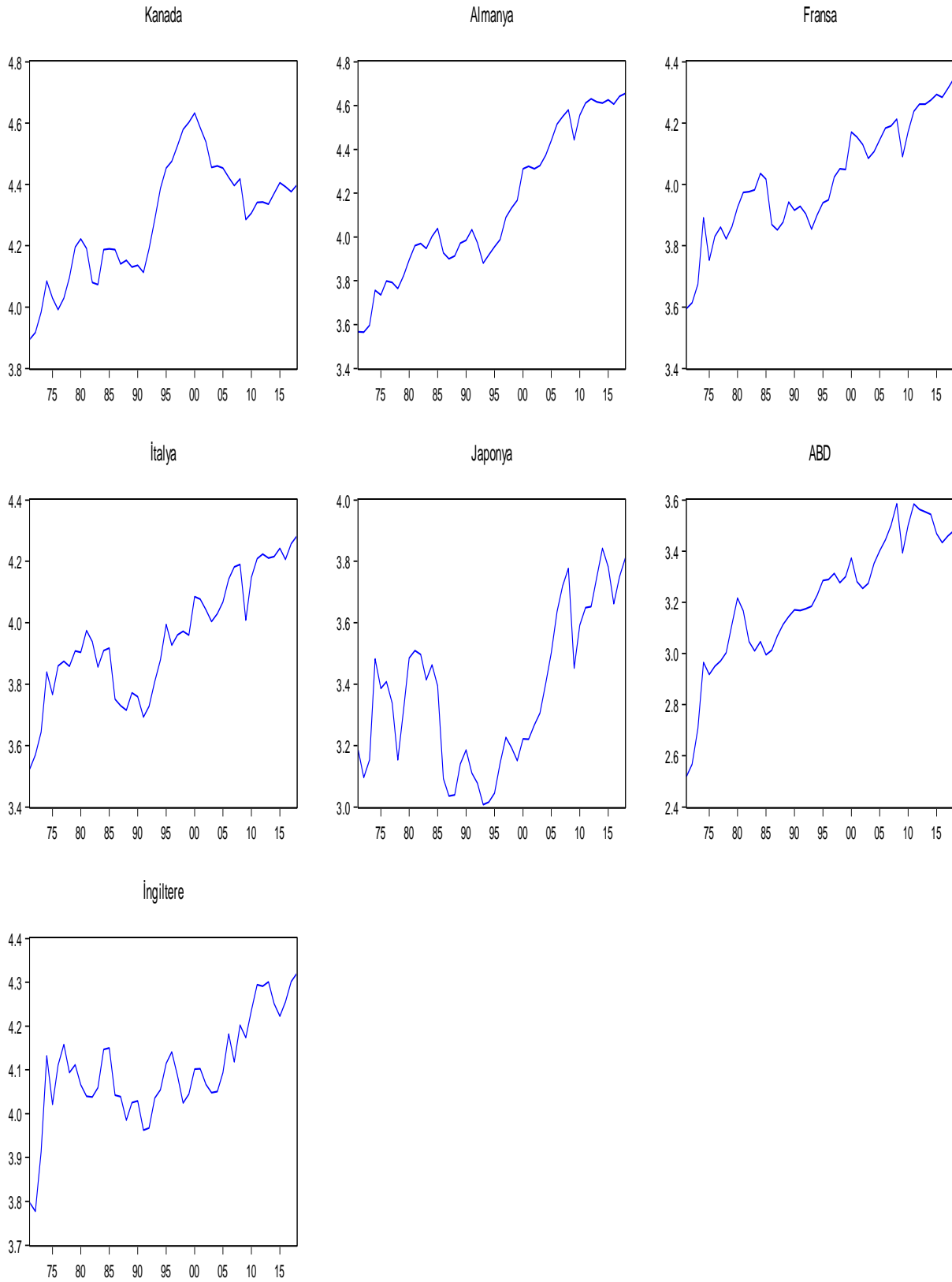
Şekil 2: Ülkelerin Büyümesi

LOGGDP



Şekil 3: Ülkelerin Ticari Dışa Açıklığı

LOGTO



Şekil 4: Ülkelerin Finansal Dışa Açıklığı

LOGFO



Tablo 3: Değişkenlerin Korelasyon Matrisi

	LOGGDP	LOGTO	LOGFO
LOGGDP	1		
LOGTO	-0.257	1	
LOGFO	0.266	0.551	1

Değişkenlere ait tanımlayıcı korelasyon matrisi Tablo 3'te gösterilmektedir. Gelirle ticari açıklık arasında istatistiki olarak negatif korelasyon varken, gelirle finansal açıklık değişkenleri arasında istatistiki olarak pozitif korelasyon vardır. Açıklayıcı değişkenler olan ticari dışa açıklık ile finansal dışa açıklık arasında pozitif korelasyon bulunmaktadır. Ayrıca korelasyon matrisi sonuçları açıklayıcı değişkenler arasında yüksek korelasyonun olmadığını ve buda çoklu doğrusal bağlantı probleminin olmadığı göstermektedir.

Tanımlayıcı istatistiklerin ardından, G7 ülkelerindeki büyüme, ticari dışa açıklık ve finansal dışa açıklık arasındaki ilişki panel veri analizi ile yapılacağından, ilk olarak değişkenlerin durağanlık araştırması yapılmalıdır. Değişkenlerin durağanlık araştırmasının yapılabilmesi için ise ilk adım diye nitelendirebilecek yatay kesit bağımlılığının sınanması gerekmektedir. Panelin zaman boyutu yatay kesit boyutundan büyük olduğunda ($T > N$) Breusch ve Pagan (1980) CD-LM testi, zaman boyutunun yatay kesit boyutundan küçük olduğu durumlarda ($T < N$) ise Pesaran (2004) CD-LM testi kullanılabilir. Bu çalışmada, $T=50$, $N=7$ ve ($T > N$) olduğu için CD-LM testi referans alınmalıdır. Pesaran ve Yamagata (2008) tarafından geliştirilen delta testi ile de modeldeki sabit terimin ve modeldeki her değişkenin eğim katsayısının her ülke için homojen olarak dağıtılıp dağıtılmadığı; Homojenlik sınanması yapılmaktadır. Yatay kesit bağımlılık ile homojenlik testlerine ait sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Modelde Yatay Kesit Bağımlılığı ve Homojenlik Test Sonuçları

Yatay Kesit Bağımlılığı		
Test	İstatistik	Olasılık
Breusch-Pagan LM	712.8112	0.076
Pesaran Scaled LM	106.7488	0.406
Pesaran CD	26.66529	0.208
Homojenlik		
Delta_tilte	-0.624	0.886

Tablo 4'te yer alan test sonuçlarına göre, modelde yatay kesit bağımlılığı yoktur ve homojenlik test sonuçlarına göre de eğim parametrelerinin homojendir. Aslında bu sonuçlar durağanlık sınaması için, birinci nesil mi yoksa ikinci nesil testlerle mi sınanmanın doğru olacağına karar vermeye yaramaktadır. Sonuçlar birinci nesil birim kök testleri ile analize devam edilmesi gerektiğini göstermektedir. Panel veri setinde yatay kesit bağımlılığı varlığı reddedilirse, Levin, Lin ve Chu, (2002), Im, Pesaran ve Shin (2003), ADF-Fisher Ki-Kare (Maddala ve Wu, 1999), PP-Fisher Ki-Kare (Choi, 2001) gibi 1. nesil durağanlık testleri kullanılabilir. Durağanlık testlerindeki amaç, ilişkinin gerçek olup olmadığını araştırmasıdır. Şöyle ki; değişkenlere ait serilerde eğer trend bulunuyorsa o zaman ilişki gerçek değil, *sahte regresyon* şeklinde kendini gösterir. Bu nedenle değişkenlerin durağanlıklarının incelenmesi gerekmekte ve bu inceleme de panel durağanlık (birim kök) testleri ile yapılmaktadır (Tarı; 2016:382).

Tablo 5: Panel Birim Kök Test Sonuçları

DÜZEY						
GDP						
	Sabitli Trendsiz		Sabitli Trendli		Sabitsiz Trendsiz	
	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.
Levine, Lin ve Chu t	-6.77695	0.0000	-2.07678	0.0189	5.99788	1.0000
Breitung t-stat	---	--	2.98830	0.9986	--	--
Im, Pesaran and Shin W-stat	-3.08581	0.0010	0.13065	0.5520	--	--
ADF - Fisher Chi-square	33.7572	0.0022	10.7966	0.7019	0.13067	1.0000
PP - Fisher Chi-square	90.8391	0.0000	9.16401	0.8204	0.01163	1.0000

FO						
	Sabitli Trendsiz		Sabitli Trendli		Sabitsiz Trendsiz	
	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.
Levine, Lin ve Chu t	-0.81268	0.2082	-0.85822	0.1954	-1.84270	0.0327
Breitung t-stat	--	--	-1.95222	0.0255	--	--
Im, Pesaran and Shin W-stat	-1.07497	0.1412	-2.58960	0.0048	--	--
ADF - Fisher Chi-square	17.9253	0.2102	28.7250	0.0114	16.4977	0.2839
PP - Fisher Chi-square	27.9556	0.0144	47.4309	0.0000	23.1825	0.0574
TO						
	Sabitli Trendsiz		Sabitli Trendli		Sabitsiz Trendsiz	
	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.
Levine, Lin ve Chu t	-2.35517	0.0093	-1.29377	0.0979	3.83108	0.9999
Breitung t-stat	--	--	-1.72319	0.0424	--	--
Im, Pesaran and Shin W-stat	-1.13843	0.1275	-2.31870	0.0102	--	--
ADF - Fisher Chi-square	18.7679	0.1740	29.1037	0.0101	0.79749	1.0000
PP - Fisher Chi-square	16.8273	0.2655	21.9466	0.0797	0.53750	1.0000
FARK						
GDP						
	Sabitli Trendsiz		Sabitli Trendli		Sabitsiz Trendsiz	
	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.
Levin, Lin & Chu t*	-9.94149	0.0000	-11.4552	0.0000	-7.12200	0.0000
Breitung t-stat	--	---	-8.61084	0.0000	--	--
Im, Pesaran and Shin W-stat	-7.80792	0.0000	-8.47970	0.0000	--	--
ADF - Fisher Chi-square	86.9021	0.0000	88.7153	0.0000	92.7169	0.0000
PP - Fisher Chi-square	99.8059	0.0000	101.768	0.0000	105.549	0.0000
FO						
	Sabitli Trendsiz		Sabitli Trendli		Sabitsiz Trendsiz	
	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.
Levin, Lin & Chu t*	-9.84905	0.0000	-8.63296	0.0000	-15.3378	0.0000
Breitung t-stat	---	--	-2.58623	0.0049	--	--
Im, Pesaran and Shin W-stat	-13.5171	0.0000	-12.4446	0.0000	--	--
ADF - Fisher Chi-square	168.791	0.0000	141.957	0.0000	267.703	0.0000
PP - Fisher Chi-square	239.105	0.0000	618.816	0.0000	1020.72	0.0000
TO						
	Sabitli Trendsiz		Sabitli Trendli		Sabitsiz Trendsiz	
	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.	İstatistik	Prob.
Levin, Lin & Chu t*	-11.4840	0.0000	-10.7194	0.0000	-13.0277	0.0000
Breitung t-stat	--	--	-11.7730	0.0000	--	--
Im, Pesaran and Shin W-stat	-11.3172	0.0000	-10.1521	0.0000	--	--
ADF - Fisher Chi-square	136.935	0.0000	109.899	0.0000	172.136	0.0000
PP - Fisher Chi-square	197.175	0.0000	173.203	0.0000	282.197	0.0000

Durağanlık test sonuçları Tablo 5’te gösterilmiştir. Hem bağımlı değişken olan GDP’nin hem bağımsız değişkenler olan ticari dışa açıklık ile finansal dışa açıklık değişkenlerinin sabitli trendsiz, sabitli trendli ve sabitsiz trendsiz modellerindeki durağanlık sınamaları yapılmıştır. Bu testler genel olarak değerlendirildiğinde, hem bağımlı değişkenin hem de bağımsız değişkenlerin farkları alındıktan sonra durağanlaştıklarını söyleyebiliriz. Durağanlık testleri ile ilişkini sahte olmadığını gördükten sonra sıra modeli tahmin etmeye gelmiştir. Bunun için de böyle durumda en çok kullanılan modeller olan *Sabit Etkiler Modeli* ile *Tesadüfi Etkiler Modeli* yardımıyla tahmin sonuçları incelenip, değerlendirilerek model seçimi yapılacaktır.

Tablo 6: Değişkenler için Sabit Etkiler Modeli

Değişkenler	Katsayılar	Standart Hata	t-İstatistik	Olasılık
Bağımlı Değişken LOGGDP				
C	21.66171	0.654806	33.08113	0.0000
LOGFO	0.397811	0.046005	8.647132	0.0000
LOGTO	1.509517	0.175590	8.596820	0.0000
Tartılı İstatistik				
R-kare		0.752759	Bağımlı değişken ortalama	27.85265
Düzeltilmiş R-kare		0.746710	Bağımlı değişken standart sapma	1.108544
Açıklanan kareler toplam		0.557907	Hata kareler toplam	101.7820
F-istatistik		124.4495	Durbin-Watson istatistik	0.284781
Olasılık (F-istatistik)		0.000000		

Tablo 6'da sabit etkiler modeli tahmin edilmiştir. Tahmin sonuçları incelendiğinde finansal açıklığın ve özellikle ticari dışa açıklığın değişkeninin istatistiki olarak oldukça anlamlı olduğu ve işaretlerinin beklentilerle uyumlu olarak pozitif olduğu anlaşılmaktadır. Modelin determinasyon katsayısı yaklaşık yüzde yetmiş beş olarak bulunmuştur. Yani bağımsız değişkenler bağımlı değişkende ortaya çıkan değişmelerin yaklaşık yüzde yetmiş beşini açıklamaktadır. Bu modelde finansal açıklıktaki bir birimlik değişime karşılık GDP 0.39 birimlik bir değişmeye neden olurken, ticari dışa açıklıktaki bir birimlik değişime karşılık GDP 1.50 birimlik bir değişme ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7: Değişkenler için Rassal Etkiler Modeli

Değişkenler	Katsayılar	Standart Hata	t-İstatistik	Olasılık
Bağımlı Değişken LOGGDP				
C	23.54600	0.629512	37.40356	0.0000
LOGFO	0.455638	0.044920	10.14329	0.0000
LOGTO	1.009163	0.164098	6.149763	0.0000
Tartılı İstatistik				
R-kare		0.469647	Bağımlı değişken ortalama	5.568256
Düzeltilmiş R-kare		0.466462	Bağımlı değişken standart sapma	0.839502
Açıklanan kareler toplam		0.613203	Hata kareler toplam	125.2142
F-istatistik		147.4419	Durbin-Watson istatistik	0.247422
Olasılık (F-istatistik)		0.000000		

Yukarıda tablo 7'de rassal (tesadüfi) etkiler modeli tahmin edilmiştir. Tahmin sonuçlarına göre, hem sabit katsayısının hem de açıklayıcı değişkenlerin istatistiki açıdan oldukça anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Modelin belirlilik katsayısı yaklaşık olarak yüzde 47 olarak bulunmuştur. Diğer bir ifade ile açıklayıcı değişkenler açıklanan değişkendeki değişimlerin yaklaşık yüzde kırk yedisini açıklamaktadır. Bu modelde finansal açıklıktaki bir birimlik değişime karşılık GDP'de 0.45 birimlik bir değişime neden olurken, ticari dışa açıklıktaki bir birimlik değişime karşılık GDP'de 1.00 birimlik bir değişime neden olmaktadır.

Tablo 8: Model Belirleme: Değişen Varyans, Otokorelasyon ve Birimlerarası Korelasyon Testleri

Test Özeti	İstatistik	Olasılık
Modified Wald Test	361.63	0.0000
Wooldridge Test	92.421	0.0000
Breusch-Pagan LM Test	1008.000	0.0000

Tablo 8'de değişen varyans sorunu için yapılan Modified Wald test sonuçları, modelde değişen varyans (heteroskedasite) sorununun olduğunu, otokorelasyon sorunu için yapılan Wooldridge test sonuçları, modelde otokorelasyon sorununun olduğunu, birimler arası korelasyon sorunu için yapılan Breusch-Pagan LM test sonuçları ise, modelde birimler arası korelasyon sorununun da olduğunu işaret etmektedir.

Tablo 9: Model Belirleme: Hausman Testi

Test Özeti	Ki-kare. istatistik	Ki-kare. d.f.	Olasılık	
Yatay-kesit rastsal	71.281686	2	0.0000	
Yatay kesit rastsal etkiler test karşılaştırmaları:				
Değişken	Sabit	Rastsal	Var	Olasılık
LOGFO	0.397811	0.455638	0.000099	0.0000
LOGTO	1.509517	1.009163	0.003904	0.0000

Tablo 9 model belirlemek için ise Hausman test sonuçlarını göstermektedir. Hausman test sonuçları, tesadüfi etkiler mi yoksa sabit etkiler modelinden hangisinin tercih edilmesi gerektiğini gösterir. Sonuçlarına bakıldığında, sabit etkiler modelini kullanmamız gerektiği görülmektedir. Bu durumda verilerimiz için en uygun modelin sabit etkiler modeli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca model belirlenirken, modelde değişen varyans sorununun, otokorelasyon sorununun ve birimler arası korelasyon sorununun da olduğunu da göz önüne alan tahminleme yapılmalıdır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Globalleşme ülkeler arası entegrasyonun doğmasına neden olmuş böylece ülkeler kural ve kurumlarını baştan dizayn ederek ekonomilerine yön vermişlerdir. Serbestleşme ilk olarak ticari alanda başlayıp daha sonra finansal boyuta ulaşmıştır. Ticari açıklık; dış ticaret politikası, liberalizasyon veya serbestleşme gibi kavramlarla iç içe kullanılmaktadır. Finansal dışa açıklık; dünya ekonomisinin finansal açıdan birbirine bağımlılığını belirttiğinden dolayı sermaye giriş ve çıkışları ile birlikte ifade edilmektedir. Bu çalışmada küreselleşme sürecinin temel iki dayanağı olan ticari ve finansal serbestleşmenin G7 ülkeleri özelinde, ülkelerin büyümelerine olan etkileri incelenmiştir. 1970-2020 yılları arasında, 50 yıllık dönemde yıllık verilerle, panel veri analizi yapılmıştır. Analiz yapılırken önce, yatay kesit bağımlılığı ve homojenlik sınaması yapılmış; yatay kesit bağımlılığının olmadığı ve eğim parametrelerinin homojen olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar durağanlık analizi için birinci nesil birim kök testleri ile analize devam edilmesi gerektiğini göstermiş ve bu testler, genel olarak değerlendirildiğinde de, hem bağımlı değişkenin hem de bağımsız değişkenlerin farkları alındıktan sonra durağanlaştıkları göstermiştir. Durağanlık testleri ile ilişkinin sahte olmadığı tespit edildikten sonra model sabit etkiler ve tesadüfi etkiler modeli ile tahmin edilmiştir. Tahmin sonuçları en uygun modelin tespiti için Hausman testi ile karşılaştırılmış ve sabit etkiler modelini kullanmak gerektiği görülmüştür. Ayrıca sabit etkiler ile tahmin yapılırken, modelde değişen varyans, otokorelasyon ve birimler arası korelasyon sorununun da olduğunu da göz önüne alarak tahminleme yapılmıştır. Sabit etkiler modelini tahmin sonuçları finansal açıklığın ve ticari dışa açıklığın büyüme üzerinde istatistiksel olarak oldukça anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuç; Lee ve Shin (2008)'in finansal serbestleşmenin büyüme üzerinde pozitif etkisi vardır sonucuyla, Chang, Kaltani ve Loayza (2009)'un ticari dışa açıklık büyümeyle ilişkilidir sonucuyla, Chang ve Mendy (2012)'nin ticari açıklık büyümeyi pozitif yönde etkiler sonucuyla, Kennedy (2013)'ün finansal açıklık ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkiler sonucuyla, Dao (2014)'ün ticari açıklık büyümeyi pozitif yönde etkiler sonucuyla, Idris, Yusop ve Habibullah (2016)'nın ticari dışa açıklık, ekonomik büyümeyi pozitif olarak etkiler sonucuyla uyum göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Abbes, S. M., Mostefa, B., Seghir, G. M. ve Zakarya, G. Y. (2015). Causal Interaction between FDI, and Economic Growth: Evidence from Dynamic Panel Co-Integration. *Procedia Economics and Finance*, 23, 276-290.
- Aizenman, J. (2008). On the Hidden Links Between Financial and Trade Opening. *Journal of International Money and Finance*, 27(3), 372-386.
- Bader, S. ve Qarn, A. (2006). Financial Development and Economic Growth Nexus: Time Series Evidence From Middle Eastern and North African Countries, MPRA Discussion Paper 972.
- Bourdon, M., Mouél, C. ve Vıjıl, M. (2013). The Relationship between Trade Openness and Aconomic Growth: Some New Insights on The Openness Measurement Issue. *Hall- Archives, Ouvertes*. 1-18.
- Breusch, T. S. ve Pagan, A. R. (1980). The Lagrange Multiplier Test and Its Applications to Model Specification in Econometrics. *Review of Economic Studies*, 47(1), 239-253.
- Chang, C.-C. ve Mendy, M. (2012). Economic Growth and Openness in Africa: What is the Empirical Relationship?. *Applied Economics Letters*, 19(18), 1903–1907.
- Chang, R., Kaltani, L. ve Loayza, N. V. (2009). Openness Can Be Good for GROWTH: The Role of Policy Complementarities. *Journal of Development Economics*, 90(1), 33-49.
- Choi, I. (2001). Unit Root Test for Panel Data. *Journal of International Money and Finance*, 20(2), 249-272.
- Çeştepe, H., Yıldırım, E. ve Özbek, Z. (2018). Ticari ve Finansal Açıklığın Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye'ye İlişkin Ampirik Kanıtlar. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(4), 1-17.
- Dağdelen, İ. (2004). Liberalizasyon. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-66.
- Damışoğlu, A. Ç. (2004). Finansal Gelişme ve İktisadi Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği. *Yönetim Dergisi*, 49, 19-29.
- Dao, A. T. (2014). Trade Openness and Economic Growth. *Mark A. Israel '91 Endowed Summer Research Fund in Economics* 2, 1-29.
- Ericsson, J. ve Irandoust, M. (2001). On the Causality between Foreign Direct Investment and Output: A Comparative Study. *International Trade Journal*, 15, 1-26.
- Giddens, A. (2000). Üçüncü Yol: Sosyal Demokrasinin Yeniden Dirilişi. M. Özay (çev.). İstanbul: Birey Yayıncılık (orijinal baskı tarihi 1999).
- Gries, T. ve Redlin, M. (2012). Trade Openness and Economic Growth: A Panel Causality Analysis. *CIE Working Papers No. 52*. Center for International Economics, University of Paderborn.
- Idris, J., Yusop, Z. ve Habibullah, M. S. (2016). Trade Openness and Economic Growth: A Causality test in Panel Perspective. *International Journal of Business and Society*, 17(2), 281-290.
- Im, K. S., Peseran, M. H. ve Shin, Y. (2003). Testing for Unit Roots in Heterogeneous Panels. *Journal of Econometrics*, 115(1), 53-74.
- Kennedy A. (2013). Financial Openness and Growth: 2000-2010. *Volume 6, Pepperdine Policy Review Article* 4, 5-27.
- Korkmaz, T., Çevik, E. ve Birkan, E. (2010). Finansal Dışa Açıklığın Ekonomik Büyüme ve Finansal Krizler Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği. *Journal of Yaşar University*, 5(17), 2821-2831.
- Lee, I. ve Shin, J.-H. (2008). Financial Liberalization, Crises, and Economic Growth. *Asian Economic Papers*. 7(1), 106-115.
- Levin, A., Lin, C.-F. ve Chu, C.-S. J. (2002). Unit Root Tests in Panel Data: Asymptotic and Finite-Sample Properties. *Journal of Econometrics*, 108(1), 1-24.
- Lu, D. ve Liu, E. (2020). In Search of Currency Internationalisation: A Perspective from Financial Openness, Economic and Political Studies, 8(3), 312-330.
- Maddala, G. S. ve Wu, S. (1999). A Comparative Study of Unit Root Tests with Panel Data and a New Simple Test. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 61(1), 631-652.
- McKinnon, R. (1973). *Money and Capital in Economic Development*. Washington, DC: The Brookings Institution.
- Özyıldız, T. ve Dineri, E. (2020). BRICS Ülkelerinde Para Arzı, Finansal ve Ticari Açıklığın Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (11), 30-54.
- Peseran, M. H. (2004). General Diagnostic Tests for Cross Section Dependence in Panels. *University of Cambridge Working Paper*, 0435.
- Peseran, M. H., Ullah, A. ve Yamagata, T. (2008). A Bias-Adjusted LM Test of Error Cross-Section Independence. *Econometrics Journal*, 11, 105-127.
- Saçık, S. (2009). Büyümenin Bir Kaynağı Olarak Ticari Dışa Açıklık. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(17), 525-548.
- Shaw, E. S. (1973). *Financial Deeping in Economic Development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Silajdzic, S. ve Mehic, E. (2017). Trade Openness and Economic Growth: Emprical Evidence from Transisitons Economies. *Menagement International Conference, Italy*, 24-27 May, 581-594.
- Tarı, R. (2016). *Ekonometri*. İstanbul: Kocaeli Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Tornell, A., Westermann, F. ve Martinez, L. (2004). The Positive Link Between Financial Liberalization Growth and Crises. *NBER Working Papers*. No. 10293.
- Ümit, A. (2016). Türkiye'de Ticari Açıklık, Finansal Açıklık ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkiler: Sınır Testi Yaklaşımı. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 255-272.

- World Development Indicators (WDI) Online Veritabanı. <https://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=World-Development-Indicators>.
- Yapraklı, S. (2007). Ticari ve Finansal Dışa Açıklık ile Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Türkiye Üzerine Bir Uygulama. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi, 5, 67-89.
- Zeren, F. ve Ari, A. (2013). Trade Openness and Economic Growth: A Panel Causality Test. International Journal of Business and Social Science, 4(9), 317-324.